Узбекистон Республикаси номидан ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

2024 йил 22 май

Сирдарё тумани

Сирдарё туманлараро иқтисодий судининг судьяси Б.Бектураев раислигида, судья ёрдамчиси С.Сайданов котиблигида, даъвогар "WHITE - GOLD KLASTER" масъулияти чекланган жамияти манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармасининг жавобгар "YAKSAR MUSTANG" фермер хўжалигидан 135 732 589 сўм асосий қарзни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси ва унга илова қилинган хужжатларни даъвогар вакили К.Атақулов (2024 йил 16 апрелдаги №72-сонли ишончнома асосида) иштирокида Сирдарё туман, Бахт шахри, Ишонч МФЙ, Улуғ йўл кўчаси, 78-уйда жойлашган "WHITE-GOLD-KLASTER" масъулияти чекланган жамияти биносида, очиқ сайёр суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни,

АНИКЛАДИ:

"WHITE - GOLD KLASTER" масъулияти чекланган жамияти (кейинги ўринларда "даъвогар" деб юритилади) манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармаси (кейинги ўринларда "палата" деб юритилади) судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, "YAKSAR MUSTANG" фермер хўжалиги (кейинги матнларда "жавобгар" деб юритилади)дан 135 732 589 сўм асосий қарзни ундиришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар вакили жавобгар томонидан шартномавий мажбурият лозим даражада бажарилмасдан қарздорлик вужудга келганлигини, жавобгарга етказилган минерал ўғитлар ва био-махсулотлар учун юклаш, сақлаш, ташиш ва бошқа харажатлари махсулот сотиб олиш харажатидан ташқари хисобланганлигини, топширилган махсулотлар ва кўрсатилган хизматлар бўйича жавобгарга юборилган электрон счёт-фактуралар жавобгар томонидан тасдиқланганлигини билдириб, даъво талабларини қаноатлантиришни сўради.

Суд мухокамаси вақти ва жойи тўғрисида белгиланган тартибда хабардор килинган палата ва жавобгар суд мухокамасига келмади, ушбу холатда суд ишни Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 128,170-моддасига асосан палата ва жавобгар иштирокисиз мавжуд хужжатлар асосида кўришни лозим топади.

Суд, ишда иштирок этувчи даъвогар вакилининг тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд хужжатларни ўрганиб чиқиб, қуйидагиларга кўра даъвогарнинг даъво аризасини тўлиқ қаноатлантиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикасининг қонунлари ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси асосида ва уни ижро этиш юзасидан қабул қилинади. Бирорта қонун ёки бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжат Конституциянинг принцип ва нормаларига зид бўлиши мумкин эмас. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси 130-моддаси

биринчи қисмига кўра, Ўзбекистон Республикасида одил судлов фақат суд томонидан амалга оширилади.

Ўзбекистон Республикасининг Фукаролик кодекси (кейинги матнларда "ФК" деб юритилади) 236-моддасига асосан мажбуриятлар мажбурият шартларига ва конун хужжатлари талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда кўйиладиган бошка талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 465-моддасининг биринчи қисмига биноан, контрактация шартномасига мувофик қишлоқ хўжалиги махсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги махсулотини кайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид киладиган шахсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда белгиланган баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

ФКнинг 449-моддасига кўра сотиб олувчи етказиб бериладиган товарлар ҳақини шартномада назарда тутилган ҳисоб-китоблар тартиби ва шаклига амал қилган ҳолда тўлайди. Агар тарафлар келишувида ҳисоб-китоблар тартиби ва шакли белгиланмаган бўлса, ҳисоб-китоблар тўлов топшириқномалари билан амалга оширилади.

Агар махсулот етказиб бериш шартномасида товарлар ҳақи олувчи (тўловчи) томонидан тўланиши назарда тутилган бўлса ва у ҳақ тўлашдан асоссиз бош тортса ёки товарлар ҳақини шартномада белгиланган муддатда тўламаган бўлса, етказиб берувчи сотиб олувчидан етказиб берилган товарлар ҳақини тўлашни талаб қилишга ҳақли.

Иш хужжатларига кўра, "WHITE - GOLD KLASTER" масъулияти чекланган жамияти ва "YAKSAR MUSTANG" фермер хўжалиги ўртасида 2022 йил 1 декабрда №1-сонли пахта хом-ашёси ва уруғлик пахтани етказиб бериш ҳамда харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси тузилиб, унга кўра, жавобгар (етказиб берувчи) даъвогар (харидор)га 2023 йил пахта ҳосилидан 147 тонна пахта хом-ашёсини мазкур шартномада шартлашилган муддатда топшириш, даъвогар (харидор) эса бу маҳсулотларни қабул қилиш ва улар учун ҳақ тўлаш мажбуриятини олган.

Шартноманинг 2.2-бандида "хўжалик" (жавобгар) пахта хосилини етиштириш учун "буюртмачи" (даъвогар)га агротехник тадбирлардан келиб чиққан холда харажатлар тури ва муддати бўйича молиялаштириш юзасидан агротехник тадбирлари бошланишидан аввал талабнома бериши, талабнома суммаси шартноманинг умумий қийматининг 60 фоизидан ортмаслиги белгиланган.

Шартномада пахта хом-ашёси тайёрлов пунктларида ва пахта тозалаш корхоналарининг куритиш ва тозалаш цехларида куритилган ва тозаланган такдирда топширилган пахтанинг соф микдоридан куритиш ва тозалаш цехларининг чикиндиси тасдикланган нормалар асосида чегирилиб ташланади.

Шартноманинг 2.4-банди тўққизинчи ва ўн биринчи хатбошисида "хўжалик" (жавобгар)ни агротехник тадбирлар учун бўнак маблағлари, шу жумладан ёқилғи мойлаш материаллари, минерал ўғит ва бошқа зарур нарсалар билан "буюртмачи" (даъвогар) таъминлаши, ва бошқа зарур товарларни харид қилиш ва технологияларни жорий қилишда кўмаклашиши шартлашилган.

Шартноманинг 4.4-бандида "буюртмачи" (даъвогар) томонидан "хўжалик" (жавобгар)нинг етказиб берилган пахта хом ашёси қийматининг якуний хисоб-китоблари терим учун ўтказилган пуллар ва бошқа харажатлар чегирилгандан қолган қисми йилининг 31 декабрига қадар тўлаб берилиши лозим бўлган.

Шунингдек, жавобгар томонидан даъвогарга "Пахтани қуритиш ва тозалаш хизмати" учун юборилган электрон ҳисобварақ-фактура жавобгар томонидан эътирозсиз ҳабул ҳилинган.

Модомики, Ўзбекистон Республикасининг Солиқ кодекси 47-моддаси биринчи ва иккинчи қисмларида, товарларни (хизматларни) реализация қилишда юридик шахслар ва якка тартибдаги тадбиркорлар, агар мазкур моддада бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, ушбу товарларни (хизматларни) сотиб олувчиларга ҳисобварақ-фактурани тақдим этиши шартлиги, ҳисобварақ-фактура қоида тариқасида, электрон ҳисобварақ-фактуранинг ахборот тизимига электрон шаклда расмийлаштирилиши белгилаб қўйилган.

Шартнома бўйича жавобгар даъвогарга 147 тонна пахта махсулоти етказиб бериши керак бўлган холда, 45,360 тонна пахта махсулоти етказиб берилган. Етказиб берилган махсулот ва кўшимча бериладиган маблағлар киймати 360 767 221 сўмни ташкил этган. Даъвогар томонидан шартнома шартларига кўра, жавобгарга 2023 йилда пахта хом-ашёсини етиштириш учун жами 496 499 810 сўм микдорида пул маблағлари, махсулотлар берилган ва хизматлар кўрсатилган.

Натижада жавобгарга берилган пул маблағлари, минерал ўғит ва бошқа маҳсулотлар етказиб бериш ҳамда хизматлар кўрсатиш ҳисобидан даъвогар олдида 135 732 589 сўм қарздорлиги вужудга келган. Даъвогарнинг қопланмаган қарзни узиш тўғрисидаги талабномаси жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

Даъво талабининг асослилиги ишдаги шартнома, жавобгар томонидан қабул қилинган электрон счёт-фактуралар, бир томонлама тарафлар ўртасида қарздорлик бўйича солиштирма далолатнома ва бошқа ҳужжатлар билан тасдиқланади.

Жавобгарга берилган пул маблағлари, минерал ўғит ва бошқа маҳсулотлар етказиб бериш ҳисобидан даъвогар олдида 135 732 589 сўм қарздорлиги счёт фактуралар ва иш ҳужжатлари билан ўз исботини топади.

Юқоридагиларга асосан суд, даъвогарнинг жавобгардан 135 732 589 сўм асосий қарз ундириш тўғрисидаги даъво талабини қаноатлантиришни лозим топади.

Шу билан бирга суд, давлат божи ва почта харажати масаласини муҳокама қилиб, Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддаси ҳамда 2020 йил 06 январдаги № 600-сонли "Давлат божи тўғрисидаги" Ўзбекистон Республикаси Қонунига илова қилинган давлат божи ставкалари микдорининг 2-банди талабига мувофик, даъвонинг ҳаноатлантирилган ҳисмига мутаносиб равишда 2 714 651,78 сўм давлат божини ва почта харажатини жавобгар зиммасига юклашни ва олдиндан тўланган 34 000 сўм почта харажатини жавобгардан даъвогар фойдасига ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 112, 113, 118, 128, 170, 176-180-моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛДИ:

Даъвогар "WHITE - GOLD KLASTER" масъулияти чекланган жамияти манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармасининг жавобгар "YAKSAR MUSTANG" фермер хўжалигидан 135 732 589 сўм асосий қарзни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси тўлик қаноатлантирилсин.

"YAKSAR MUSTANG" фермер хўжалиги хисобидан даъвогар "WHITE - GOLD KLASTER" масъулияти чекланган жамияти фойдасига 135 732 589 сўм асосий қарз ҳамда олдиндан тўланган 34 000 сўм почта харажати ундирилсин.

Жавобгар "YAKSAR MUSTANG" фермер хўжалиги хисобидан 2 714 651,78 сўм давлат божи Республика бюджетига ундирилсин.

Хал қилув қарори қабул қилинган пайтдан бошлаб бир ой муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Хал қилув қарори қонуний кучга киргач ижро варақаси берилсин.

Хал қилув қароридан норози тараф бир ой муддат муддат ичида шу суд орқали Сирдарё вилоят судининг Иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида шикоят (протест) келтириши, суднинг қонуний кучга кирган, апелляция тартибида кўрилган ҳал қилув қарори ва апелляция инстанцияси судининг қарори устидан кассация шикояти беришга ҳақли.

Судья

Б.Бектураев

